



# Utenriks- og sikkerhetspolitiske holdninger i valgåret 2021

*Øyvind Svendsen*

---

Utgiver: Norsk Utenrikspolitisk Institutt  
Copyright: © Norsk Utenrikspolitisk Institutt 2021  
ISSN: 1894-650X

Lisens: 

Alle synspunkter står for forfatternes regning. De må ikke tolkes som uttrykk for oppfatninger som kan tillegges Norsk Utenrikspolitisk Institutt. Artikkene kan ikke reproduseres – helt eller delvis – ved trykking, fotokopiering eller på annen måte uten tillatelse fra forfatterne.

Besøksadresse: C.J. Hambros plass 2d  
Adresse: PO box 7024 St. Olavs Plass  
0130 Oslo, Norge  
Internett: [www.nupi.no](http://www.nupi.no)  
E-post: [post@nupi.no](mailto:post@nupi.no)  
Fax: [+ 47] 22 99 40 50  
Tel: [+ 47] 22 99 40 00

---

# Innhold

<b>Introduksjon .....</b>	<b>4</b>
<b>Økt bekymring for de nære ting .....</b>	<b>5</b>
<b>Internasjonalt samarbeid står fortsatt sterkt .....</b>	<b>7</b>
<b>Skepsis mot Russland og særlig mot Kina .....</b>	<b>9</b>
De unge langt mindre bekymret .....	10
<b>Stabilt og avventende syn på EU og EØS-avtalen .....</b>	<b>11</b>
<b>Utenrikspolitikk er viktig for mange i valget.....</b>	<b>13</b>
<b>Oppsummerende betraktninger .....</b>	<b>14</b>
<b>Resultater fra opinionsundersøkelsen.....</b>	<b>15</b>



# Introduksjon

Hva opplever befolkningen som de største utfordringene for Norge? Og hvordan bør de håndteres? Hvor står befolkningen i spørsmålet om tilknytningen til Europa og EU? Og hva slags tillit har velgerne til de utenrikspolitiske programmene til de ulike partiene før stortingsvalget? Har partienes utenrikspolitiske programmer i det hele tatt noen betydning for velgerne? NUPI har gjennomført en opinionsundersøkelse der disse spørsmålene blir besvart og i denne rapporten presenterer vi funnene fra undersøkelsen.

NUPI gjennomførte en nesten tilsvarende opinionsundersøkelse i februar 2020, og i denne rapporten benytter vi muligheten til å gjøre en rekke sammenligninger.<sup>1</sup> Ved å gjøre dette kan vi indikere hvordan endringer i internasjonal politikk påvirker opinionen her til lands, og kanskje særlig hva pandemien har ført med seg. I forbindelse med stortingsvalget har vi denne omgang også stilt noen spørsmål om partienes utenrikspolitikk og hvor stor betydning utenrikspolitiske saker har for velgernes valg av partiet.

Vi vil særlig trekke frem fire hovedfunn som vi utdyper i rapporten:

- Pandemien har endret hvilke utfordringer som opptar befolkningen, bort fra mer tradisjonelle utenrikspolitiske spørsmål til de mer nære ting, slik som økonomiske utsikter.
- Utenrikspolitikk er viktig for en betydelig del av befolkningen, noe som ikke kan sies å reflekteres i dens begrensede plass i stortingsvalgkampen.
- Støtten til EØS-avtalen er lavere i vår måling enn i sammenlignbare målinger og hver fjerde innbygger vet ikke hva de ville stemt i en folkeavstemning om avtalen.
- Befolkningen uttrykker i økende grad skepsis mot Kinas vekst, rolle og innflytelse i verden. Et unntak her er den unge delen av befolkningen som er langt mindre bekymret.

Undersøkelsen ble gjennomført av Sentio på oppdrag fra NUPI i mai 2021. Utvalget består av 1007 personer over 18 år som er utvalgt for å være representativt basert på alder, kjønn og geografisk spredning. På spørsmål der funnene representerer hele populasjonen er feilmarginen mellom 1,9 og 3,1 prosent. Der vi trekker inn variabler som partipreferanser, alder og geografisk spredning øker feilmarginene noe.

Rapporten presenterer i det følgende funnene fra undersøkelsen under noen betegnende overskrifter. Først går vi inn i befolkningens vurdering av utenrikspolitiske utfordringer og trusselbildet i Norge. Deretter ser vi på vurderingen av hvordan Norge kan samarbeide med omverdenen for å imøtekomme utenrikspolitiske utfordringer. Videre trekker vi frem det vi tolker som en tiltagende skeptisk holdning til Russland og særlig Kina, før vi tar tempen på spørsmålet om EU-tilknytningen. Deretter ser vi på utenrikspolitikkens betydning for det forestående stortingsvalget før vi oppsummerer rapporten ved å trekke frem det vi mener er de mest sentrale funnene og diskusjonspunktene i hver del av rapporten.

1 Svendsen, Ø., & Weltzien, Å. (2020). Norwegians adapting to a changing world. *NUPI Report 9/2020*, 1-23.

## Økt bekymring for de nære ting

Flere av de etablerte strukturene i internasjonal politikk er i endring og det utenrikspolitiske bildet er preget av usikkerhet, også for Norge. Allikevel er det ikke de tradisjonelle utfordringene vi forbinder med internasjonal politikk befolkningen trekker frem som utfordringer for Norge i denne meningsmålingen.

For det første mener nokså få at Norge står overfor en høy sikkerhetspolitisk trussel. Kun 4 % oppgir at den sikkerhetspolitiske trusselen mot Norge er veldig høy, mens omtrent en femtedel mener at den er høy. Dette er ikke en ubetydelig andel, men litt over halvparten angir trusselen som middels, mens tallene for lav/veldig lav er omtrent de samme som for høy/veldig høy. En middels trussel er altså den generelle vurderingen, noe som i denne sammenhengen kan tolkes som et slags normalnivå for sikkerhetspolitiske trusler.

### Hva mener du er de to viktigste utfordringene for Norge for øyeblikket? (Maks to svar)



Sammenligner vi med meningsmålingen vi tok opp i februar 2020, én måned før den nasjonale nedstengningen her til lands, er det liten tvil om at koronapandemien har endret befolkningens syn på hva som er Norges hovedutfordringer. På spørsmål om hva som er de to viktigste utfordringene for Norge i øyeblikket, troner arbeidsledighet øverst (41 %), fulgt av klima og miljø (37 %), økende levekostnader (27 %) og den økonomiske situasjonen (24 %). Videre følger immigrasjon (21 %), kriminalitet (19 %), terrorisme (10 %), faren for konflikt i Norges nærområder (7 %) og Europas innflytelse i verden (5 %).

Sammenlignet med NUPI-studien gjennomført like før pandemien brøt ut i 2020, har arbeidsledighet gått fra 15 % til 41 %, økende levekostnader fra 27 % til 30 % og den økonomiske situasjonen fra 16 % til 24 %, samtidig som klima har gått noe tilbake fra 45 % til 37 %. Samlet sett kan vi si at pandemien har bidratt til at befolkningen anser de utfordringene som er tettere på den enkeltes levde liv som viktigere enn før pandemien. Dette kan også forstås logisk respons på at disse utfordringene også har blitt aktualisert av pandemien. Arbeidsledighet er en reell utfordring nå, noe det ikke i like stor grad var i februar 2020, og befolkningen responderer som ventet på det i sin vurdering av utfordringer.

Vi har også bedt befolkningen om å rangere ulike trusler på en skala fra 1 til 5 – fra en svært lav trussel til en svært høy trussel. Som ventet er de fleste av disse normalfordelt, men noen skiller seg ut.<sup>2</sup> To trusler vurderes som høyere trusler enn de øvrige: cyberangrep fra andre land og epidemier. Epidemier har naturligvis vokst enormt sammenlignet med fjorårets

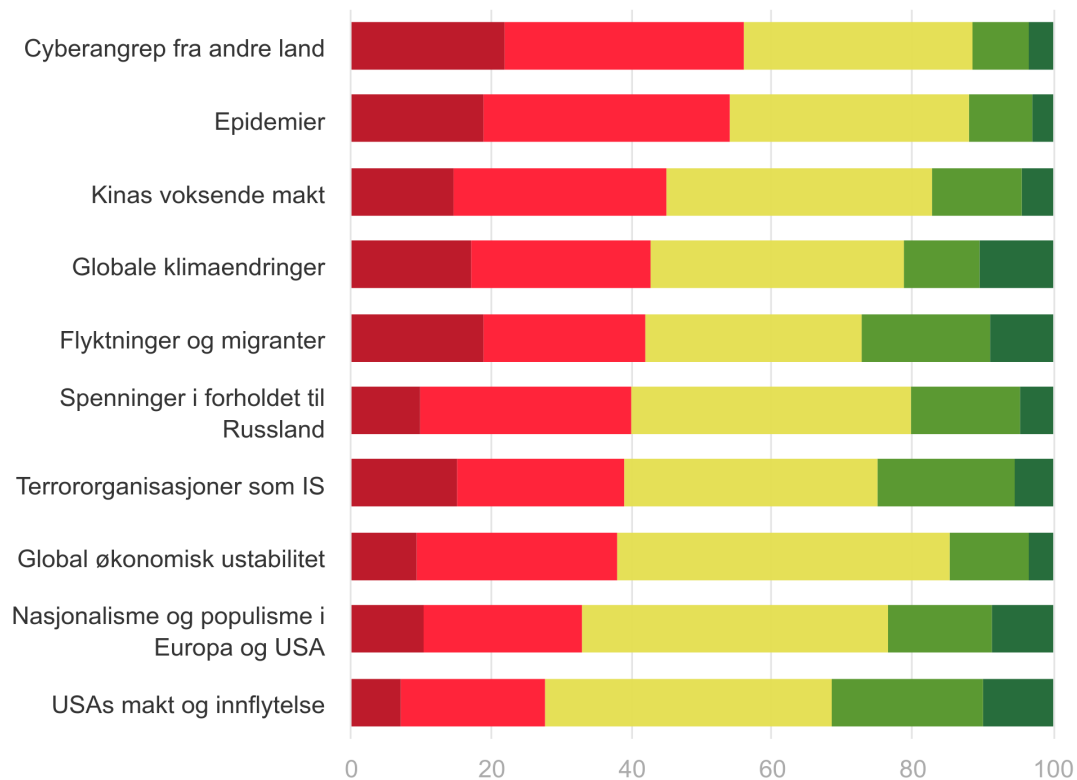
<sup>2</sup> Normalfordeling innebærer at svarene i undersøkelsen tenderer mot middelveien (3) og synker gradvis ut mot de ytre verdiene (1 og 5).

undersøkelse. Sammenlignet med fjorårets rapport er cyberangrep fra andre land omtrent uendret, 22 % mener at det utgjør en svært høy trussel og 34 % har oppgitt verdien 4 som tilsvarer en høy trussel. Andre trusler har som nevnt en jevn fordeling rundt 3 og med noen utslag på de høye og lave verdiene på femtrinnskalaen: Terrororganisasjoner som IS, global økonomisk ustabilitet, flyktninger og migranter, spenninger i forholdet til Russland, USAs makt og innflytelse, samt nasjonalisme og populisme i Europa og USA. Kinas voksende makt og globale klimaendringer tenderer også mot en høy trussel og nokså få anser disse to som lav eller særlig lavt trussel. Tross en liten nedgang fra i fjor holder globale klimaendringer stand som noe mange opplever som en stor utfordring for Norge.

# Trusler

Hvor stor trussel utgjør følgende mot Norge?

Fra **svært høy trussel** til **svært lav trussel**.

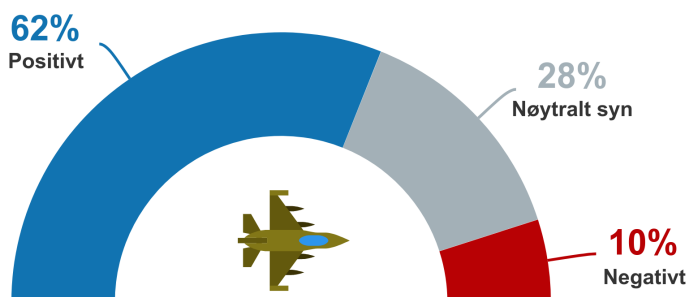


## Internasjonalt samarbeid står fortsatt sterkt

Et av hovedfunnene i fjor var en stor støtte i befolkningen for at Norge må samarbeide med andre land og i internasjonale fora for å oppnå sine utenrikspolitiske mål. Dette inntrykket står seg også i denne opinionsundersøkelsen, selv om litt over halvparten av de spurte mener at Norge burde følge sine egne interesser selv om våre allierte skulle protestere, mot litt under halvparten som mener at Norge må ta hensyn til sine allierte gjennom kompromisser.

Omtrent 77 % av de spurte mener at Norge burde fortsette med dagens allianser, mens 23 % mener Norge bør søke nye alliansepartnere. I tråd med dette mener 79 % at Norge bør fortsette å støtte FN for å fremme felles spilleregler i internasjonal politikk heller enn å fokusere på andre, mer effektive, organisasjoner. Dette er et uttrykk for et nokså utbredt ønske om status quo i Norges tilknytning til verden, og selv om vi ikke har spurt direkte om det etterlates et visst inntrykk av legitimitet til plassen Norge nå har i FNs sikkerhetsråd, et verv som også har vært kritisert.

### Ser du positivt eller negativt på NATO?



Medlemskapet i Norges viktigste forsvarsallianse, NATO, står også sterkt. 62 % oppgir at de har et positivt syn på NATO og 28 % har et nøytralt syn, mens kun 10 % ser negativt på alliansen. Rett over halvparten av befolkningen mener at Norge burde jobbe for et NATO med større uavhengighet fra USA selv om det vil bety en kraftig økning i forsvarsbudsjettene til de andre medlemslandene, mens rett under halvparten er uenig i dette. Disse tallene holder seg på et stabilt nivå sammenlignet med tidligere.

Når vi ber folk velge ett alternativ til samarbeid om sikkerhetspolitiske trusler oppgir 38 % at Norge burde samarbeide tettere med USA og NATO, 35 % oppgir at Norge burde samarbeide tettere med europeiske land og EU, 21 % peker på tettere samarbeid med nordiske land og 5 % mener at Norge burde løse oppgavene selv. I realiteten slipper Norge å ta et så tydelig valg, og de spredte prioriteringen mellom USA, Europa og Norden reflekterer de mange ulike prioriteringene og initiativene Norge har tatt i samarbeid på alle disse nivåene.

Nærmere 70 % mener at Norge er et foregangsland innenfor klimapolitikk og 71 % mener at Norge burde minst like høye mål som EU på dette området. Det er også et nokså utvetydig syn på at i valget mellom å samarbeide med tradisjonelle alliansepartnere eller Kina i klimapolitikken, er det status quo som gjelder: 87 % vil holde seg med gamle venner, mens 13 % foretrekker samarbeid med Kina.

Vi har også spurt om Norge burde samarbeide mer eller mindre med ulike land. Blant landene vi har spurt om er det tre land som over halvparten av de spurte mener at Norge burde samarbeide mer med. De er Frankrike (53 %), Storbritannia (62 %) og Tyskland (61 %). Det er også relativt stor støtte for mer samarbeid med Japan (45 % for mer samarbeid) og USA (41 % for mer samarbeid). Da tallet for USA i fjor var 37% for mer samarbeid og 32 % for mindre

samarbeid spekulerte vi i at det lave tallet for mer samarbeid med Norges nærmeste allierte var en effekt av presidentskapet til Donald Trump som var svært upopulært i den norske befolkningen. Selv om andelen som ønsker mer samarbeid med USA har steget til 41% er det, feilmarginer tatt i betraktning, lite endring i befolkningens syn på samarbeid med USA. Selv om det er verdt å merke seg at folk er mer positive til å samarbeide mer med europeiske land enn USA, er det også viktig i denne sammenhengen at NATO-alliansen står sterkt og at i den tenkte valgsituasjonen er det flere som vil samarbeide i NATO og med USA enn med europeiske land. Samlet kan vi derfor si at det euro-atlantiske samarbeidet har bred støtte i befolkningen. Alle landene sett under ett kan vi i også antyde at befolkningen er positiv til mer samarbeid om sikkerhetspolitiske utfordringer med europeiske land i fremtiden, noe som er interessant all den tid EU har uttalte mål om å styrke denne delen av samarbeidet og at brexit har komplisert hvordan prosessene mot tettere europeisk samarbeid vil komme til å se ut.



## Skepsis mot Russland og særlig mot Kina

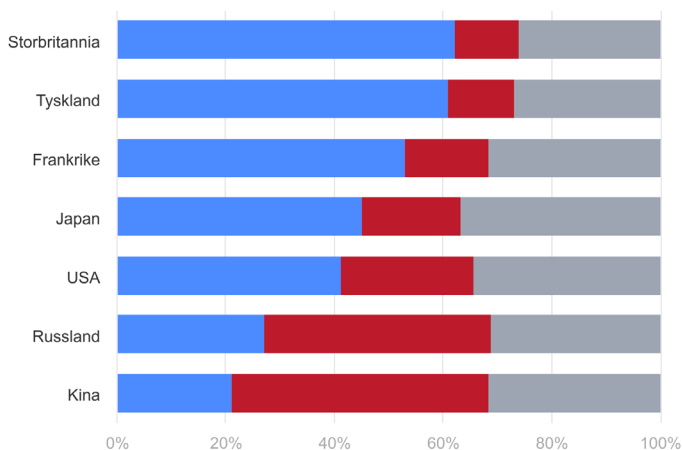
Der vi finner klar støtte til internasjonalt samarbeid i befolkningen, er det en del mer skepsis knyttet til utenlandske investeringer i Norge.<sup>3</sup> Nesten halvparten av de spurte svarer 'både og' på spørsmål om holdningen deres til utenlandske investeringer i Norge, mens omtrent en fjerdedel oppgir at de har en nokså positiv eller svært positiv holdning. 20 % mener at utenlandske investeringer i Norge er nokså negativt eller svært negativt. At såpass mange svarer 'både' og er nok også et uttrykk for at sammenkoblingen mellom sikkerhetspolitikk og utenlandske investeringer i Norge er en relativt ny utfordring som er uoversiktlig og foreløpig preget av mye usikkerhet.

All den tid den offentlige debatten knyttet til utenlandske investeringer i Norge i særlig grad har handlet om kinesisk og russisk eierskap og investeringer er det verdt å merke seg at disse to også er de landene en større andel av befolkningen vil samarbeide mindre heller enn mer med i fremtiden.

La oss begynne med Russland. Under en tredjedel mener at Norge bør samarbeide mer med Russland mens rett under halvparten mener at Norge bør samarbeide mindre. Når vi ber befolkningen velge mellom en å ha en tøff holdning overfor Russland i utenrikspolitiske spørsmål eller å prioritere gode økonomiske relasjoner, går 48 % for det første alternativet, mens 52 % vil prioritere gode økonomiske relasjoner. Også her er det i realiteten ikke slik at Norge må ta et valg mellom de to, men den todelte holdningen her gir en indikasjon på et ønske om et balansert forhold til Russland.

### Samarbeid

Burde Norge samarbeide mer eller mindre med disse landene i fremtiden? - Usikker er markert i grått



Vi finner heller ikke noen særlig sprik når vi bryter dette ned på ulike faktorer som kjønn, alder, geografi og partipreferanse, men det er verdt å merke seg at Nord-Norge er den landsdelen der færrest – 41 % – oppgir en tøff holdning overfor Russland i utenrikspolitiske spørsmål som sin preferanse. All den tid det er i nord vi finner grensen til Russland, der folk-til-folk-samarbeidet er en del av hverdagen og geopolitiske spenninger oppleves på nært hold er dette kanskje ikke overraskende.

For Kina er ønsket om mer samarbeid i fremtiden noe svakere enn for Russland. En femtedel av befolkningen oppgir at de ønsker mer samarbeid med Kina i fremtiden mens rett under halvparten foretrekker mindre samarbeid. De øvrige oppgir at de er usikre. Sammenlignet med undersøkelsen fra februar 2020 er det i forhold til Kina at

endringen er størst: tallet på andelen som ønsker mindre samarbeid med Kina har gått fra 35 % til 47 %. Tre fjerdedeler av befolkningen – 75 % – mener også at vi burde beskytte norsk økonomi mot kinesiske investeringer. Dette er også konsistent med et mer skeptisk syn på Kinas økende innflytelse i verden: Nesten tre fjerdedeler av de spurte mener at Kinas økende innflytelse er negativ mens hver fjerde spurte mener at det er et positivt utviklingstrekk. Den samme trenden gjør seg gjeldene i vurderingen av Kinas rolle i internasjonale fora: 67 % mener at Kinas innflytelse i internasjonale fora er negativ mot 33 % som mener at den er positiv.

3 Se også Andersen, M. S., & Sverdrup, U. (2020). Holdninger til utenlandske investeringer fra Kina i de nordiske land. *Internasjonal Politikk*, 78(1), 106-116.

På spørsmål om balansen mellom våre politiske holdninger og økonomiske interesser svarer hele 78 % at Norge burde forsvare egne politiske holdninger i relasjon til Kina selv om det kan gå på bekostning av landets økonomiske interesser. Kun 22 % oppgir det motsatte. Videre oppgir 64 % at Norge og Europa burde følge USAs politikk med en tøffere holdning til Kina, mot 36 % som mener det motsatte.

Uten at vi kan tolke funnene ovenfor for langt, er det rimelig å si anta at det i akkurat dette spørsmålet er en viss avstand mellom befolkningens holdning og de politiske prioriteringene som er gjort av norske myndigheter i prosessen med å normalisere forholdet til Kina etter at menneskerettighetsaktivisten Liu Xiaobo fikk Nobels Fredspris i 2010. Det er også små variasjoner i dette spørsmålet om vi bryter det ned på partipreferanser. For eksempel mener 82 % av Arbeiderpartiets velgere at Norge burde forsvare sine politiske holdninger i relasjon til Kina og blant Høyres velgere er tallet 80 %. Det er velgerne til de mindre sentrumpartiene – MDG, KrF, Rødt og Venstre – som trekker snittet noe ned til 78 %. Endelig reflekterer skepsisen mot Kina et dilemma som myndighetene også står overfor, nemlig hvor grensene går for den åpne, liberal verdensordenen som har preget internasjonal politikk de siste 70 årene. Hvis internasjonalt samarbeid og løsninger er ansett som et mål, hvorfor skal grenser – for eksempel rundt globale investeringsstrømmer – trekkes opp for noen land, men ikke andre? Funnene fra vår meningsmåling antyder at den norske befolkningen ønsker å trekke opp slike grenser mot land som ikke deler det liberale, vestlige ideologiske grunnlaget.

## De unge langt mindre bekymret

En svært interessant bakgrunnsvariabel i spørsmålet knyttet til Kina er de ulike aldersgruppene i befolkningen, og særlig holdningene til de under 30 år. På spørsmålet om hvor stor trussel Kinas voksende makt er for Norge er det signifikant færre i gruppen under 30 år som ser Kinas voksende makt som en svært høy trussel. Der nesten hver femte respondent i alle andre aldersgrupper oppgir dette som en svært høy trussel er det halvparten så mange som mener dette i gruppen under 30 år. Det samme gjelder i motsatt ende: I alle aldersgrupper over 30 år mener under 5 % av de spurte at Kinas voksende makt er en svært lav trussel, mens hver tiende spurte under 30 år mener det samme.

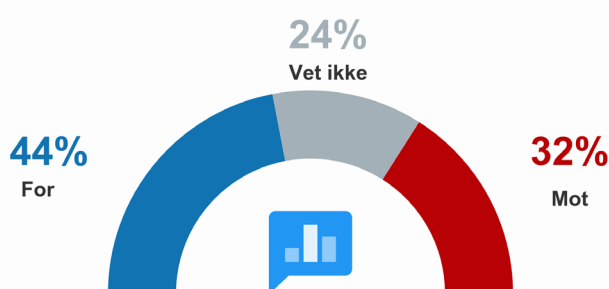
Jevnt over er gruppen under 30 år signifikant mer positive til Kina i alle spørsmålene vi har stilt. For eksempel oppgir 41 % av de spurte i gruppen under 30 år at Kinas økte innflytelse i verden er positiv mot 23 % om vi legger sammen alle de øvrige aldersgruppene. Den samme trenden gjør seg gjeldene på spørsmålene om kinesiske investeringer i Norge, Kinas rolle i internasjonale fora, ønsket om å følge USAs politikk overfor Kina og forsvaret for norske verdier over økonomiske interesser. Vi har ikke stilt spørsmål som gir oss svaret på hvorfor de unge er mindre bekymret. Noe kan handle om livsløp og vi vil være avhengig av en tidsserie for å finne ut om unges holdninger «strammer seg til» når de blir eldre. Samtidig er det ikke utenkelig at de unge ser mindre bekymret på Kinas vekst fordi den er mer normalisert for dem enn for de som har levd gjennom og har sterkere tilknytning til det geopolitiske aspektet ved den endringen vi ser fra et stabilt, USA-ledet internasjonalt system til et som er mer uoversiktlig og potensielt konfliktfyllt.

## Stabilt og avventende syn på EU og EØS-avtalen

Det er omtrent ingen endringer i befolkningens holdninger til EU-samarbeidet sammenlignet med undersøkelsen fra 2020.<sup>4</sup> Vi har allerede sett at mange mener at Norge burde samarbeide tettere med europeiske land. To tredjedeler er helt eller delvis enig i at Norge burde samarbeide tettere med EU om sikkerhetspolitiske spørsmål mens en femtedel er delvis eller helt uenige. På samme måte sier 61 % seg delvis eller helt enig i at EU ivaretar Norges viktigste økonomiske interesser, mot 27 % som sier seg uenig i den påstanden.

Hvordan står det så til med befolkningens syn på Norges tilknytningsform til EU? Vi har ikke stilt spørsmålet om medlemskap, det gjøres jevnlig, og oppslutningen om fullt EU-medlemskap har jevnt vært lav, om enn marginalt økende de siste årene. Vi har spurt hva folk ville stemt ved en eventuell folkeavstemning om EØS-avtalen og 44 % oppgir at de ville stemt for deltakelse i EØS, 32 % ville stemt mot, mens 24 % er usikre. Disse tallene viser en nokså markant lavere oppslutning om EØS-avtalen enn det som har vært tilfellet i andre målinger, for eksempel Sentios jevnlig målinger for Nationen og Klassekampen, der støtten til EØS-avtalen har vært økende og nylig har ligget rundt 60 %.<sup>5</sup> I vår 2019-undersøkelse oppga 68 % at de ville stemme for EØS-avtalen ved en folkeavstemning. Det var riktignok et telefonintervju der «vet ikke» ikke ble lest opp, mens årets undersøkelse var en internett-undersøkelse. Vi vet ikke sikkert hvorfor så mange om 24 % i vår undersøkelse har svart «vet ikke» på hva de hadde stemt i en folkeavstemning om EØS-avtalen, men tallene indikerer et stort mobiliseringspotensial i velgermassen i

Hva om vi hadde en folkeavstemning om norsk deltakelse i EØS-avtalen. Ville du stemt for eller mot deltakelse i EØS?



en eventuell strid om EØS-avtalen, og følgelig at verken flertall for eller mot EØS-avtalen vil være sikkert ved en eventuell folkeavstemning. I så måte er Norge i en mer eller mindre lik stilling som Storbritannia var under brexit-kampanjen som ledet opp til folkeavstemningen om EU-medlemskapet i 2016.

Det er flere interessante variasjoner i befolkningen knyttet til dette. For det første er det markant mindre støtte for EØS-avtalen i Nord-Norge der kun 28 % oppgir at de ville stemt for avtalen. På den andre siden skiller Oslo seg ut med 55 % flertall for EØS-avtalen. EØS-avtalen har 50 % oppslutning blant de i befolkningen som har fullført høyere utdanning og kun 37 % blant de med grunnskole og videregående som høyeste fullførte utdanning. Til sist er det et klart flertall for (56 %) i husholdninger som oppgir en inntekt på over 1 million kroner, en andel som faller gradvis med lavere inntektsnivåer. Dette er kanskje ikke overraskende, men den sterkeste gruppen for EØS-avtalen er altså høyt utdannede med relativt høy inntekt som er bosatt i Oslo.

4 Se også Sverdrup, U., Svendsen, Ø., & Weltzien, Å. (2019). Holdninger til EØS-avtalen etter 25 år: Stor oppslutning, men liten kunnskap. *Internasjonal Politikk*, 77(4), 366-377.

5 <https://klassekampen.no/utgave/2021-06-07/ja-vi-elskar-eos>.

Blant partiene på Stortinget er det kun blant velgerne til Rødt at et klart flertall ville stemt mot avtalen i en meningsmåling, nærmere bestemt 56 % av Rødts velgere. Blant de andre partiene som har et klart standpunkt mot EØS-avtalen ser vi at blant Senterpartiets velgere ville 44 % stemt mot, 30 % ville stemt for avtalen og 26 % er usikre. Blant SVs velgere er det et marginalt flertall for EØS-avtalen: 51 % ville stemt for, 28 % ville stemt mot og 21 % er usikre. Disse tallene viser at det er stort mobiliseringspotensial på spørsmålet om tilknytningen til EU i alle partiene på Stortinget, også blant velgerne til de som er mest kritiske til EØS-avtalen.

Vi har også stilt et kontrafaktisk spørsmål om hva befolkningen ville stemt for dersom EØS-avtalen skulle opphøre. I et slik tilfelle oppgir 25 % et ønske om EU-medlemskap, 41 % ville hatt en annen og mindre omfattende avtale enn i dag, 17 % ville ikke hatt noen avtale i det hele tatt og 17 % er usikre. På dette spørsmålet har støtten til et eventuelt medlemskap gått noe ned sammenlignet med 2019-undersøkelsen. Kort sagt er det også i spørsmålet om et alternativ til EØS-avtalen, en utredning det diskuteres om det er behov for, stor grad av usikkerhet knyttet til hva som ville bli utfallet.

Igjen, gitt utviklingen i det politiske landskapet her hjemme, særlig knyttet til Senterpartiets vekst og nokså sannsynlige vei inn i regjering etter valget, tyder tallene i vår meningsmåling på at det er stor usikkerhet knyttet til EØS-avtalens posisjon i befolkningen dersom den på en eller annen måte kommer i spill i valgkampen, eller som et resultat av valgresultatet.

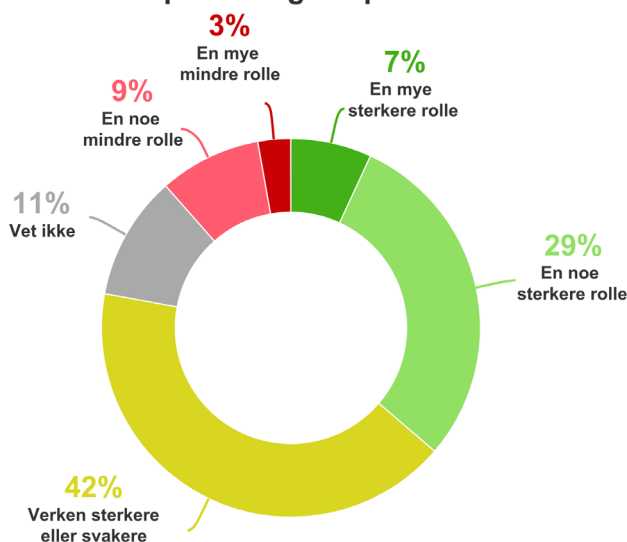
Vi finner et sterkt ønske om samarbeid med Storbritannia, men 39 % oppgir at de tror brexit har hatt en negativ påvirkning på samarbeid i Europa. Samtidig mener nesten to tredjedeler at på tross av brexit så bør Norges forhold til EU være som før, altså gjennom EØS-avtalen. 16 % mener at Norge bør søke et tettere forhold til EU på bekostning av Storbritannia mens 21 % helst ser Norge søke å etablere et tettere forhold til Storbritannia på bekostning av EU. Også her har vi stilt et spørsmål der politikken i realiteten ikke utelukker noen av alternativene, men tallene kan uansett leses som at britenes utmelding fra EU i seg selv ikke har ført til at den norske befolkningen mener at Norge bør følge etter. Samtidig bemerker vi at det at 63 % på den ene siden svarer at brexit ikke bør endre på EØS-tilknytningen mens kun 44 % sier at de ville stemt for EØS-avtalen i en folkeavstemning på den andre, er motstridende funn som vi ikke har noen god forklaring på.



## Utenrikspolitikk er viktig for mange i valget

Utenrikspolitikk opptar befolkningen i begrenset grad sammenlignet med andre politikkområder, men det er fortsatt en betydelig andel av befolkningen som setter utenrikspolitiske spørsmål høyt i valget. Der 17% oppgir at utenrikspolitikk er det som opptar dem mest, er 23 % av befolkningen mest opptatt av lokalpolitikk og 44 % mest opptatt av rikspolitikk. Det reflekteres neppe i valgkampen at nesten en femtedel av befolkningen – rett i underkant av én million mennesker – bryr seg mest om utenrikspolitikk. Rett over en tredjedel av velgerne mener også at utenrikspolitikken burde spille en noe sterkere eller en mye sterkere rolle i valgkampen, mot noen flere som mener at utenrikspolitikk verken bør spille en svakere eller sterkere rolle i valgkampen enn den allerede gjør. Kun hver tiende innbygger oppgir at utenrikspolitikk burde spille en noe mindre eller mye mindre rolle og vi mener at tallene viser at det kan være større mobiliseringspotensiale i utenrikspolitiske saker enn det kan fremstå som i norske valgkamper.

### Hvilken rolle mener du utenrikspolitikken bør spille i valgkampen?



Utenrikspolitikkenes rolle i valgkampen gjør seg gjeldene også i befolkningens vurdering av partivalg. Omtrent halvparten av befolkningen oppgir en «både og»-holdning til hvorvidt utenrikspolitiske saker er med på å bestemme hvem de stemmer på. For 20 % er utenrikspolitiske saker nokså viktig og 4 % oppgir at utenrikspolitiske saker er svært viktig for å bestemme partivalgene. Hver fjerde velger mener altså at utenrikspolitiske saker er med å bestemme partivalget deres. Tallene er omtrent de samme for de som anser utenrikspolitiske saker å være nokså lite eller svært lite viktig for deres valg av parti ved valget.

Vi har også spurt om hvor stor troverdighet de ulike partiene i stortingsvalget har i utenrikspolitiske saker. Ingen partier skiller seg ut med svært høy troverdighet, men Høyre og Arbeiderpartiet skiller seg ut med omtrent samme troverdighet. Det er kanskje mest interessant å merke seg hvilke partier som har høye utslag (over 25 %) av svært lav troverdighet. Dette gjelder særlig MDG (48 % oppgir svært lav troverdighet), Rødt (33 % oppgir svært lav troverdighet), KrF (27 % oppgir svært lav troverdighet) og SV (25 % oppgir svært lav troverdighet). Dette kan dels forklares av partienes oppslutning i befolkningen, men vi ser også at vurderingene ikke avviker i stor grad på tvers av velgergrupper.

## Oppsummerende betraktninger

For å oppsummere kan vi gjenta fire hovedfunn som tilfører noe til allerede kjente holdninger fra tidligere undersøkelser og som muligens bør få en større plass i den offentlige debatten generelt, men også frem mot stortingsvalget.

For det første har pandemien vridd befolkningens oppmerksomhet noe bort fra globale og tradisjonelle utenrikspolitiske utfordringer og over til det som ligger nærmere det levde liv, særlig arbeidsledighet og økonomiske utsikter. Dette er naturlig all den tid pandemien har akselerert disse utfordringene, men det er allikevel interessant å se hvor stor endringen i opinionens vurdering av utfordringer for Norge har vært siden februar 2020.

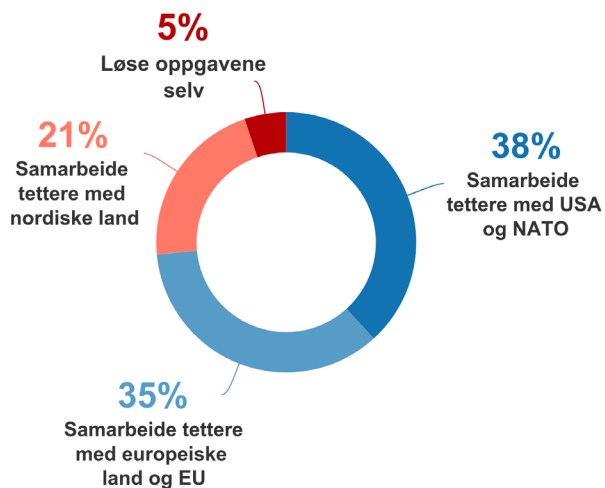
For det andre er det stort mobiliseringsrom i utenrikspolitiske spørsmål. Nesten én million Nordmenn oppgir at utenrikspolitiske saker der det som opptar dem mest. Slik må en kunne si at det ikke fremstår i de sakene som står høyest på agendaen i norske valgkamper. Et utropstegn bør i år allikevel settes ved EØS-avtalen, all den tid Senterpartiet har vokst og ser ut til å gjøre et godt valg. Deler av deres vekst skyldes den tydelige EØS-motstanden og den sittende posisjonen vil nok også bruke uenighetene om EØS blant opposisjonspartiene til sin fordel i valgkampen. EØS-avtalen kobler sammen nasjonal og internasjonal politikk og vi forventer at den vil bli, om ikke annet enkeltsaker slik som jernbanepakken og energimarkedspakken, en del av valgkampen.

For det tredje er det når det kommer til EØS-spørsmålet langt mer kompliserte konstallasjoner i befolkningen enn det posisjonene til de politiske partiene kan få det til å virke som. Vi finner stor grad av usikkerhet i befolkningen knyttet til en eventuell folkeavstemning om EØS-avtalen. Selv om den står sterkt blant velgerne til de mer EØS-vennlige partiene som Høyre og Arbeiderpartiet er den ikke overveldende, og motstanden er heller ikke så stor som man kan få inntrykk av blant velgerne til Senterpartiet, SV og til og med Rødt. Den store graden av usikkerhet gjør at det ved en eventuell utredning og folkeavstemning om EØS-avtalen vil være stort mobiliseringsrom for ulike alternativer i velgergruppene til alle partiene som er representert på Stortinget. Dette er tydelig all den tid hver fjerde person svarer «vet ikke» på spørsmålet om hva de ville svart ved en eventuell folkeavstemning om EØS-avtalen.

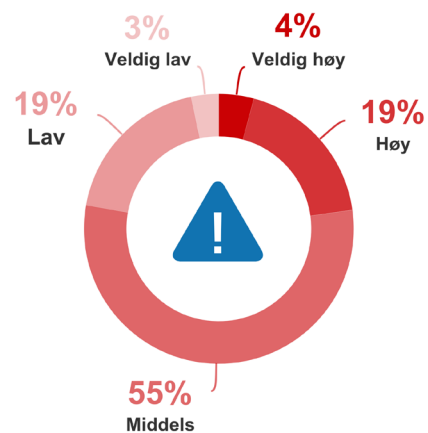
Et fjerde hovedfunn går på synet på Kina. Sammenlignet med tidligere undersøkelser ser vi en klar trend der befolkningen gir uttrykk for en mer skeptisk holdning til den asiatiske supermakten. Kina ses på med skepsis både hva gjelder deres økende innflytelse i verden og internasjonale fora, og indirekte knyttet til internasjonale investeringer. Samtidig virker Kina å splitte den yngre og den eldre delen av befolkningen ettersom det er signifikant mer positive holdninger til Kina i gruppen under 30 år enn i alle gruppene over. Gode forklaringer på dette funnet vil kreve mer forskning i årene som kommer.

# Resultater fra opinionsundersøkelsen

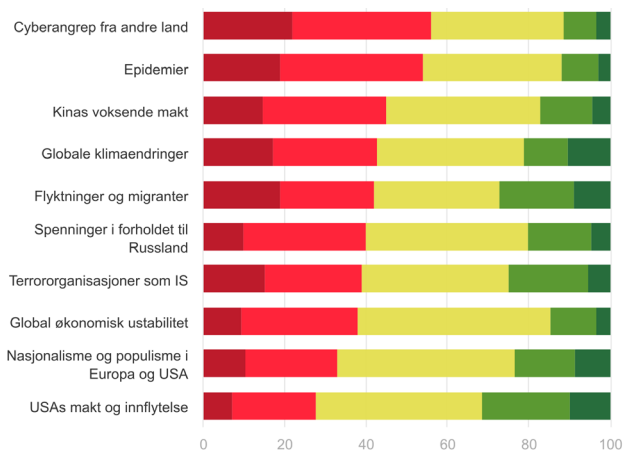
I fremtiden, hva bør Norge legge mest vekt på i arbeidet med sikkerhetspolitiske trusler?



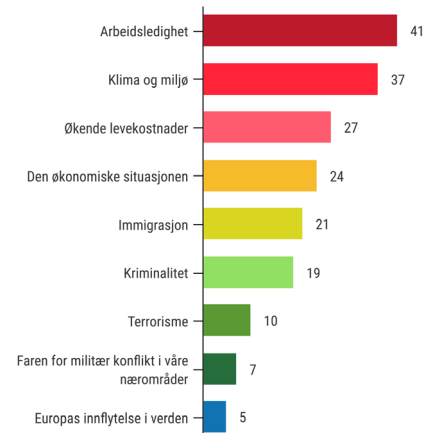
Hvordan opplever du dem sikkerhetspolitiske trusselen mot Norge?



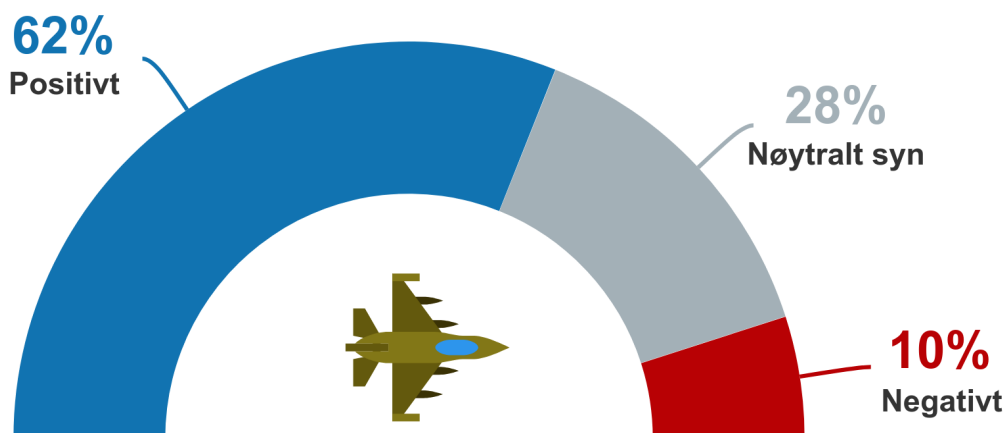
Hvor stor trussel utgjør følgende mot Norge?  
Fra **svært høy** trussel til **svært lav** trussel.



Hva mener du er de to viktigste utfordringene for Norge for øyeblikket? (Maks to svar)

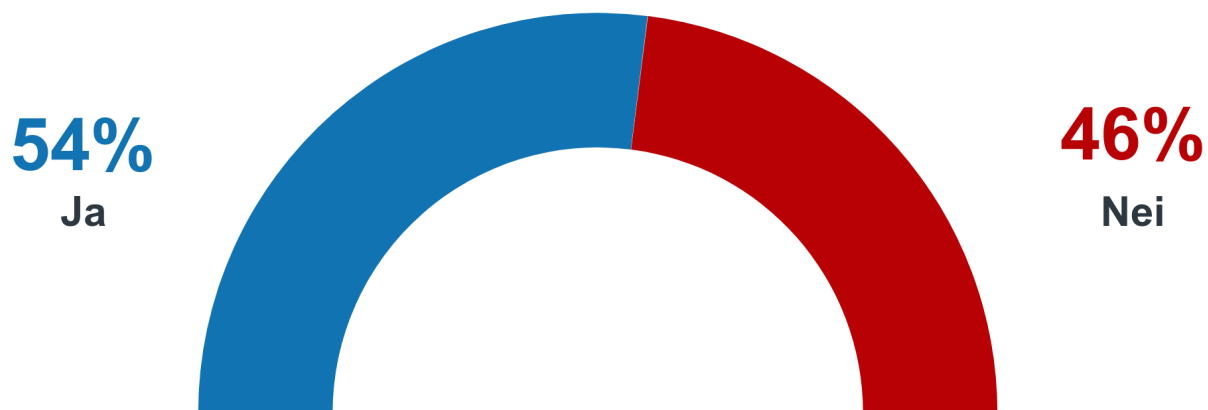


**Ser du positivt eller negativt på NATO?**



---

**Bør Norge jobbe for et NATO med større uavhengighet fra USA, selv om det vil bety kraftig økning i forsvarsbudsjettene for de andre medlemslandene**





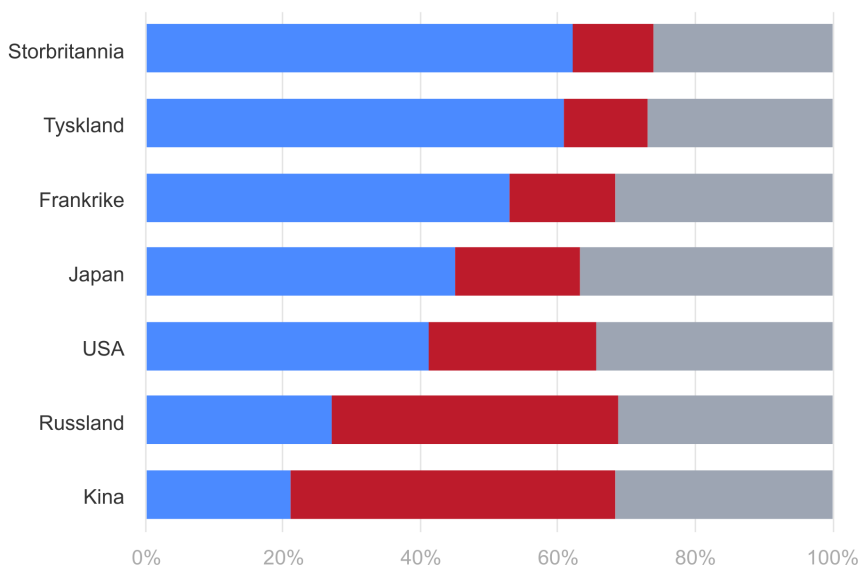
### I utenrikspolitikken bør Norge...



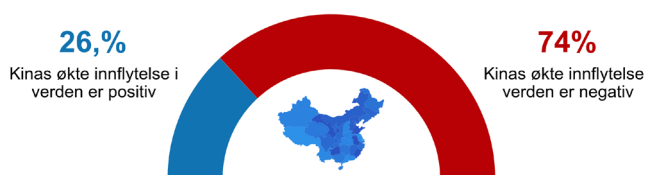
### I utenrikspolitikken bør Norge...



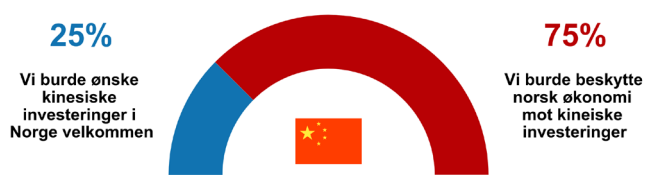
### Burde Norge samarbeide mer eller mindre med disse landene i fremtiden? - Usikker er markert i grått.



**Kinas innflytelse i verden øker. Mener du at...**



**Kinas innflytelse i verden øker. Mener du at...**



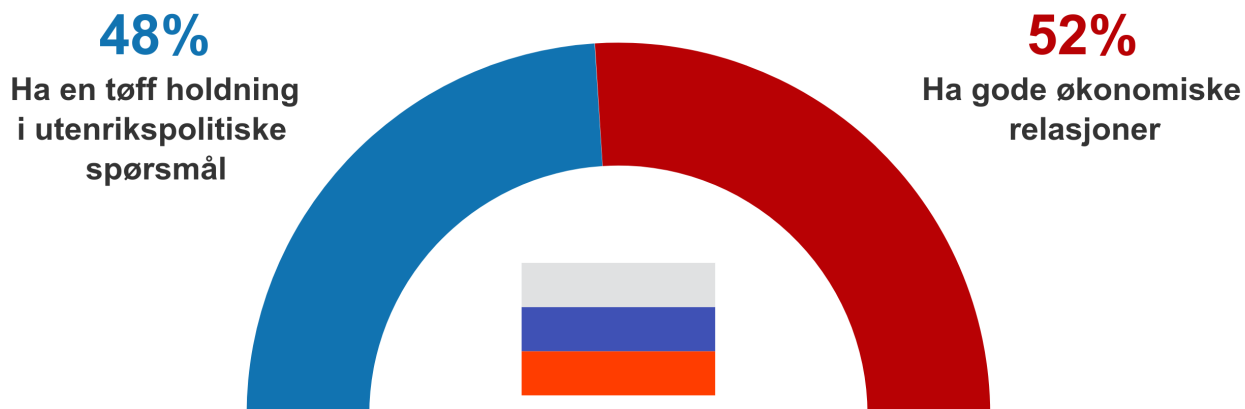
**Burde Norge og Europa følge USA sin politikk med en tøffere holdning til Kina?**



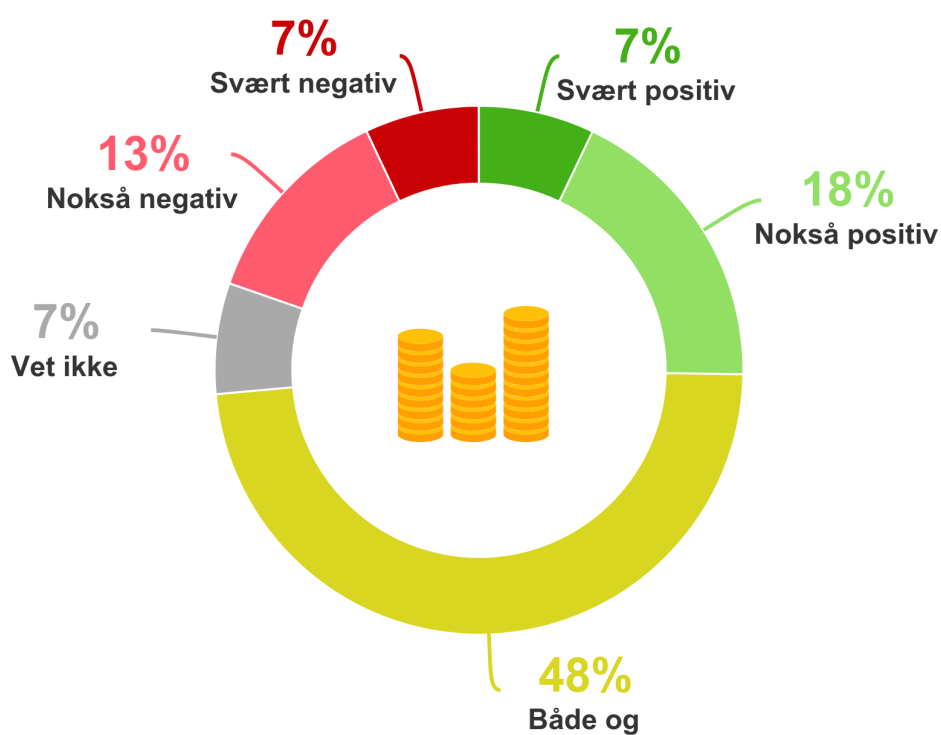
**Burde Norge sterkere forsvare egne politiske holdninger i vår relasjon med Kina, selv om det kan gå på bekostning av våre økonomiske interesser?**



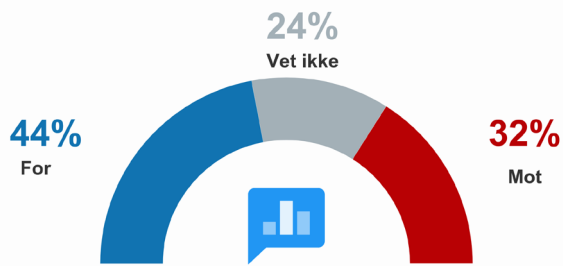
Når du tenker på Norges forhold til Russland, hva er etter din mening viktigst?



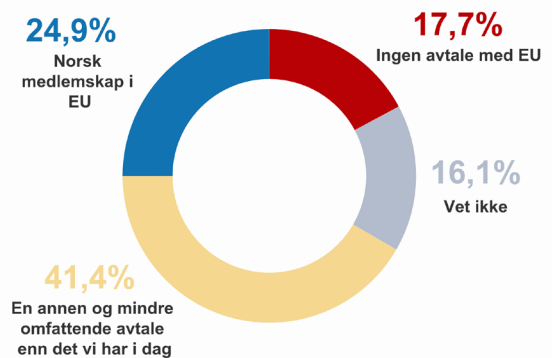
Hva er din generelle holdning til utenlandske investeringer i Norge?



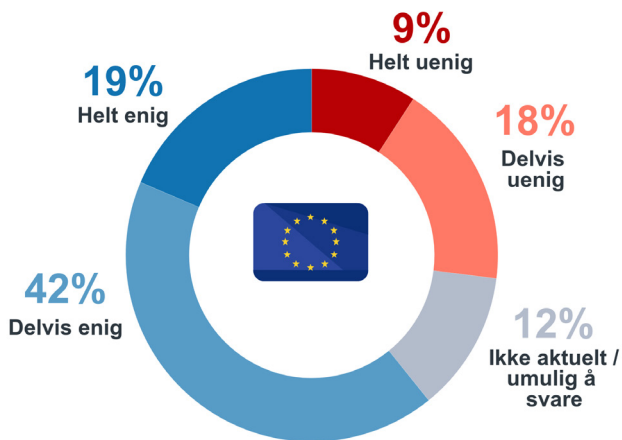
Hva om vi hadde en folkeavstemning om norsk deltakelse i EØS-avtalen. Ville du stemt for eller mot deltakelse i EØS?



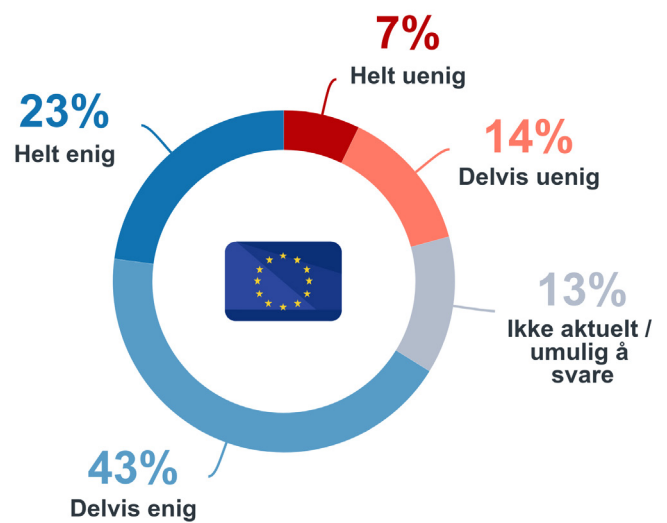
Dersom EØS-avtalen skulle opphøre, hva synes du ville være den beste tilknytningsformen for Norge til EU?



Norges forhold til EU er regulert gjennom flere avtaler, som EØS-avtalen og Schengen-avtalen. Er du helt uenig, delvis uenig, delvis enig eller helt enig i at "de avtalene Norge allerede har med EU ivaretar våre viktigste økonomiske interesser"?

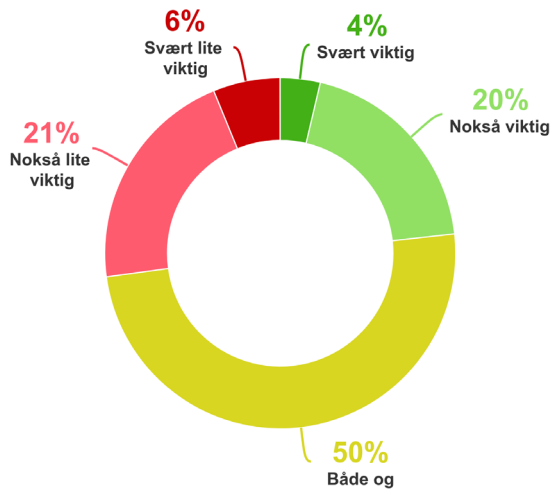


Norges forhold til EU er regulert gjennom flere avtaler, som EØS-avtalen og Schengen-avtalen. Burde Norge samarbeide tettere med EU om sikkerhetspolitiske spørsmål?

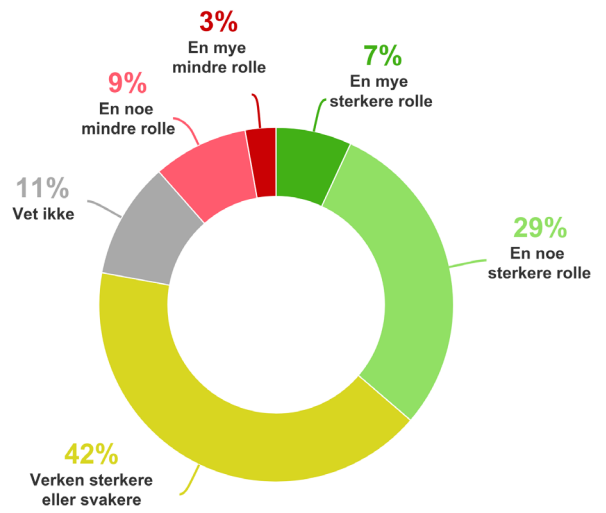




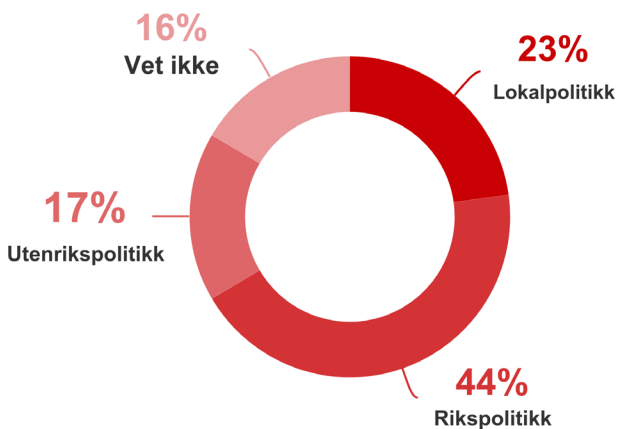
**I forhold til andre politiske saker, hvor viktig mener du utenrikspolitiske saker er for å bestemme ditt partivalg?**



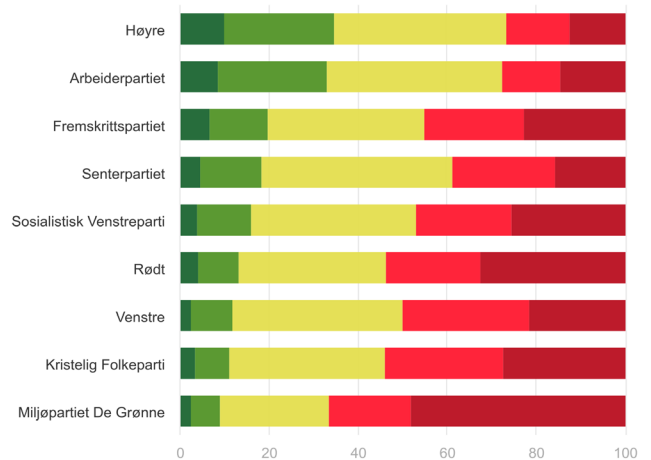
**Hvilken rolle mener du utenrikspolitikken bør spille i valgkampen?**



**Hva er du mest opptatt av: lokalpolitikk, rikspolitikk eller utenrikspolitikk?**



**Hvor stor troverdighet har hvert enkelt parti i utenrikspolitiske saker? Vurder hvert enkelt alternativ på en skala fra 1-5, der 1 er svært lav troverdighet og 5 er svært høy troverdighet.**





Norsk Utenrikspolitisk Institutt [NUPI] ble etablert i 1959, og er et ledende, uavhengig Forskningsinstitutt på internasjonal politikk og områder av relevans for norsk utenrikspolitikk. Formelt er NUPI underlagt Kunnskapsdepartementet, men opererer likevel som en uavhengig, ikke-politisk virksomhet i alle sine faglige aktiviteter. Forskning utført ved NUPI spenner fra kortsiktig anvendt forskning til mer langsiktig, grunnforskning.

NUPI  
Norsk Utenrikspolitisk Institutt  
C.J. Hambros plass 2D  
Postboks 7024 St. Olavs Plass Oslo, Norge  
[www.nupi.no](http://www.nupi.no) | [post@nupi.no](mailto:post@nupi.no)

Forsidebilde: Stortinget

